

*Філіпська Н. О.,**кандидат юридичних наук,**старший викладач кафедри конституційного і міжнародного права
факультету № 4**Харківського національного університету внутрішніх справ*

РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У РОЗБУДОВІ ІНКЛЮЗИВНОГО СУСПІЛЬСТВА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Анотація. У статті автор порушує проблему участі правоохоронних органів у створенні інклюзивного суспільства як суспільства рівних прав усіх його членів незалежно від будь-яких особливостей і відмінностей. У цьому контексті виникає питання готовності й достатньої кваліфікації українських правоохоронців, зокрема працівників поліції, щодо не лише дотримання прав і свобод осіб з обмеженими можливостями, а й ефективної взаємодії з ними. Відповідно до міжнародних стандартів (Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю), однією із цілей держави має бути навчання категорії осіб, які мають стосунок до правосуддя, у тому числі й поліцейських. Крім того, цей документ також закликає держави-учасниці до проведення просвітницької роботи, сприяння програмам підвищення обізнаності щодо людей з обмеженими можливостями та притаманних їм прав. Для розуміння можливостей і способів проведення необхідних заходів варто звернутися до досвіду тих держав, які мають позитивні результати в цій галузі. Із цією метою досліджено діяльність поліції Великої Британії, Австралійської Співдружності, Польщі. Саме поліцейські як представники держави та громади (у деяких державах) не лише відіграють важливу роль в охороні прав і свобод, а й сприяють зміні суспільної думки та, як наслідок, створюють придатне середовище для формування інклюзивного суспільства. Дієвим способом змінити ставлення суспільства до осіб з обмеженими можливостями, усунути стереотипи й упередження, що є причиною їх дискримінації, є саме проведення навчання поліцейських. Наприклад, у зазначених державах створюють і реалізують перспективні плани щодо завдань поліції в забезпеченні інклюзії, постійно проводять навчання, тренінги, конференції із залученням як безпосередньо осіб з обмеженими можливостями, так і представників громадських організацій.

Лише завдяки отриманню спеціальних знань і навичок працівник правоохоронного органу, зокрема поліції, зможе не тільки ідентифікувати особу з інвалідністю, а й визначити, спираючись на ці знання, оптимальний та ефективний спосіб взаємодії з такою особою. Для України це досить актуально через відсутність уваги до осіб з інвалідністю з боку саме правоохоронних органів і чітко визначеного алгоритму дій при взаємодії з такими особами, особливо, коли обмежені можливості пов'язані з психоінтелектуальною сферою. Зроблено висновок, що для особового складу підрозділів, які здійснюють превентивну діяльність (патрульна поліція, дільничні офіцери поліції тощо), було б доцільно проводити навчання в рамках початкової підготовки, підвищення кваліфікації, службової підготовки для надання необхідної інформації щодо колаборації з особами з обмеженими можливостями, урахуовуючи їхні особливості.

Ключові слова: Конвенція про права осіб з інвалідністю, особи з обмеженими можливостями, правоохоронні органи, поліція, інклюзія, рівні права, фахові знання та навички поліцейських.

Постановка проблеми. Принцип рівних прав є загально-визнаним у сучасному світі. Міжнародне право прав людини невинно розвивається й удосконалює як міжнародні договори в цій сфері, так і національні законодавства держав-учасниць. Нині однією з визначальних у сфері захисту прав осіб з обмеженими можливостями стала Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю 2006 року. Саме цей документ став потужним міжнародним інструментом і рушійною силою для країн, які її підписали й зобов'язалися втілювати принципи та норми Конвенції для вдосконалення власного законодавства і створення найсприятливіших умов для реалізації особами з обмеженими можливостями своїх прав і свобод.

Світове співтовариство ще наприкінці минулого століття визначило, що інвалідність не може бути перешкодою для реалізації прав людини – політичних, економічних, соціальних і культурно-духовних, у тому числі й для участі в житті держави, суспільства та громади. Подальшою метою визнано створення інклюзивної моделі суспільства, яка має на меті змінити наявну зараз медичну, коли людина сприймається через призму її медичного діагнозу, а інвалідність – якістю такої особи.

Інклюзивна модель суспільства є метою для сучасних держав, у тому числі й для України. Багато з них визнали необхідним і запровадили перехід до іншого принципу захисту тієї групи осіб з обмеженими можливостями, яка має порушення психоінтелектуального, сенсорного або комплексного характеру, – створення умов для максимального рівня самостійності таких осіб, звичайно ж, за участі та за допомогою інших осіб (піклувальників, помічників, персоналу соціальних, патронатних служб тощо). Важливо, що й держава в особі всіх її органів, і місцеве самоврядування мають уживати заходів задля створення інклюзивного суспільства, тож не оминає цей обов'язок і правоохоронні органи держави.

У чистому, ідеальному, вигляді інклюзивна модель суспільства поки що не сформована в жодній країні. Однак у світі є достатня кількість держав, які мають передовий, позитивний досвід щодо визначення участі та ролі правоохоронних органів у процесі реалізації прав і свобод осіб з різними вадами здоров'я.

В Україні, на жаль, не приділяється достатньої уваги проблемі «включення» всіх без винятку осіб у життя суспільства та держави, а особливо в розрізі діяльності поліції та інших правоохоронних органів. Деякі аспекти захисту та реалізації прав цієї

категорії осіб розглядалися в роботах А.В. Басистої, В.М. Кондратенка, Ю.В. Левченко, Т.В. Миرونюк, І.О. Святокума. Серед науковців з інших країн можна назвати таких як Е. Віджоен (Erna Viljoen), Дж. Борнман (Juan Bornman), К. Тонсінг (Kerstin Tönsing), Л. Вілс (Louise Wiles), Л.Е. Пауерс (Laurie E. Powers), М. Ошвальд (Mary Oswald), Д.М. МакНамара (Donna Marie McNamara) й інші. Однак ці дослідження неповною мірою вирішують питання діяльності й завдань поліції в процесі створення інклюзивного суспільства з включення осіб з обмеженими можливостями всіх підкатегорій у суспільне життя.

Україні, як державі, яка з 2009 року є учасницею Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, доцільно будувати політику в цій сфері, вивчивши впроваджені заходи та їх результати в інших державах. Ми хочемо акцентувати увагу на діяльності правоохоронних органів в утвердженні, реалізації та захисті прав і свобод осіб з обмеженими можливостями, проаналізувавши практику деяких країн Європи, Америки, Австралії.

Мета статті – порушити проблему участі правоохоронних органів у створенні інклюзивного суспільства як суспільства рівних прав усіх його членів незалежно від будь-яких особливостей і відмінностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтерпретація та аналіз окремих статей Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю дають змогу стверджувати, що одним із аспектів статті 13 (Доступ до правосуддя) є обов'язок усіх держав сприяти навчанню агентів, які працюють у системі правосуддя, включаючи поліцейських [1]. Це положення визнає навчання ключовим компонентом реалізації права на доступ до правосуддя на практиці. Потреба в освіті й навчанні також відображається в статті 8 (Просвітницько-виховна робота), яка передбачає, що держави повинні сприяти програмам підвищення обізнаності щодо людей з інвалідністю та притаманних їм прав. Навчання можна розглядати як один із найбільш практичних та ефективних заходів щодо боротьби зі стигмою та негативними установками серед поліцейських.

Тенденція запровадження проведення обов'язкового навчання (тренінгів) для поліцейських, яке дасть змогу більше знати й розуміти потреби осіб з обмеженими можливостями у сфері отримання ними послуг, простежується в державах Євросоюзу. Це пояснюється тим, що в інших державах поліція досить суттєво спирається на підтримку суспільства. Така підтримка надзвичайно важлива й необхідна для отримання оперативної інформації, для запобігання правопорушенням і розслідування їх. Водночас така взаємодія підвищує довіру населення до поліцейських. Жителі громади знають, що від них залежить забезпечення власної безпеки на певній території й у державі загалом. Таке партнерство, як зазначає старший поліцейський радник при Генеральному секретареві ОБСЄ, громадяни починають відчувати як частину відповідальності за підтримання належної якості життя й вирішення соціальних проблем у своєму районі [2]. Тут варто додати, що найефективніша взаємодія можлива за умови участі всіх жителів громади в цьому процесі, включаючи й осіб з обмеженими можливостями.

Позицію Європейського Союзу щодо ролі поліції визначає Європейський кодекс поліцейської етики (2001): будучи впевненими, що довіра населення до поліції тісно пов'язана з позицією та поведінкою щодо цього населення й особливо дотриманням поліцією людської гідності й основних прав і свобод людини в тому вигляді, у якому, зокрема, вони закріплені

в Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Пункт 44 Кодексу закликає працівників поліції діяти чесно та з повагою щодо населення, особливо враховуючи потреби й особливості осіб, які належать до вразливих груп [3]. Коментар до цієї норми: населення здебільшого судить про службу в поліції на підставі того, як діють її співробітники. Тому коректна поведінка з боку кожного державного службовця поліції набуває надзвичайної важливості для довіри до поліції. Щоб завоювати повагу з боку населення, недостатньо діяти відповідно до закону. Необхідно до того ж застосовувати закон достойно та з повагою до населення, проявляти при застосуванні закону «здоровий глузд» і ніколи не забувати про поняття «публічна служба», яке є необхідним мірилом роботи поліції.

Працівники поліції діють достойно та з повагою до населення, якщо вони проявляють себе як професіонали, діють неупереджено, чесно, свідомо, справедливо, проявляють політичний нейтралітет і ввічливість. Крім того, поліція повинна по-справжньому усвідомлювати, що населення складається з окремих людей, які мають власні потреби та нужди [3, с. 48].

Донна Марі МакНамара з Австралії (Newcastle Law School, University of Newcastle, Australia) вважає, що однією з найбільш актуальних проблем, з якими стикаються працівники поліції, є питання неідентифікації осіб з обмеженими можливостями, особливо психосоціальними та прихованими [4]. Це можна вирішити частково шляхом проведення регулярних тренінгів з питань інвалідності для всіх поліцейських. Однак, на думку науковців, це не пом'якшить усіх труднощів щодо ідентифікації осіб з обмеженими можливостями.

Існує низка навчальних програм з психічного здоров'я, які розроблені для поліцейських у всьому світі. Серед найвідоміших є тренінг Кризисної групи втручання (Crisis Intervention Team – СІТ), яка розроблена в Мемфісі в штаті Теннессі (США) у 1988 році. У рамках тренінгу з Кризисною групою офіцери проходять навчання у відповідних стейкхолдерів, включаючи фахівців у галузі психічного здоров'я, адвокатів сімей, груп споживачів/користувачів послуг і поліцейських, спираючись на їхній багатий досвід. Метою є покращення взаємодії між поліцейськими та особам, які мають вади психічного здоров'я, з акцентом на навички спілкування, деескалацію та побудову партнерських взаємин із місцевими жителями служби психічного здоров'я. Для участі в цьому тренінгу поліцейських обирають за критеріями рівня емпатії та навичок спілкування.

Після закінчення навчання (40 годин) офіцери, крім виконання своїх звичних функцій та обов'язків, маючи достатньо нових знань і вмінь, можуть утрутитися в кризові ситуації, пов'язані з психічним здоров'ям. Установлено, що така модель покращує ставлення поліцейських до людей з обмеженими можливостями через порушення психічного здоров'я, а також знижує стан загальної тривожності, яку відчувають поліцейські при реагуванні на складні справи [4].

Усвідомлення «нормальності» людського різноманіття є запорукою поваги й дотримання прав людей, у тому числі й осіб з обмеженими можливостями. Як приклад поваги до поліваріативності суспільства можна навести політику Міністерства оборони Великої Британії. Свою позицію воно висловлює так: «Ми розуміємо, що наша здатність надавати ефективні послуги залежить від навичок і здатностей наших працівників. Чим різноманітніші наші люди, тим ширший діапазон навичок, здатностей і досвіду, який ми маємо. Ми прагнемо наймати,

розвивати, утримувати та просувати вперед наших кращих людей, які представляють різні спільноти та групи суспільства, яким ми служимо. Ми прагнемо внести розумні зміни для того, щоб особи з обмеженими можливостями могли взяти участь у процесі прийому на роботу. Звичайно, у такому випадку обов'язково варто враховувати медичні стандарти і стандарти придатності, які необхідні для вступу на посаду, наприклад, уповноваженого з вогнепальної зброї. Це, у свою чергу, об'єктивно обмежує право цієї категорії осіб обіймати таку посаду. Цей орган має на меті дати можливість кожному працівникові реалізувати свій потенціал і зробити повноцінний внесок у підвищення ефективності діяльності Міністерства. У цьому допомагає Рада з різноманітності й інклюзивності (Diversity and Inclusion Board) під головуванням головного констебля» [5].

Ідея створення інклюзивного суспільства досить близька й керівництву поліції окремих місцевостей цієї держави. Поліція Ланкширу (Lancashire) визнана однією з найбільш інклюзивних роботодавців у Великобританії та посіла 12-те місце в списку 50 найкращих роботодавців у Великобританії, що є найвищою організацією державного сектора [6].

Досить корисними та цікавими з погляду вивчення з можливістю подальшої адаптації до українських умов є висновки спеціальної конференції «Особі з обмеженими можливостями та поліція – нові взаємовідносини» («Disabled people and the police – a new relationship») організованої та проведеної Управлінням Лондонської поліції в жовтні 2004 року. Метою цього заходу було вивчення думки самих лондонців з обмеженими можливостями щодо оптимізації співпраці, налагодження взаєморозуміння між поліцією міста й цією категорією осіб, визначення їхніх конкретних вимог (Greater London Action on Disability report) [7].

Незважаючи на принципово різні моделі організації правоохоронних органів України та Великої Британії, варто навести деякі рекомендації, висловлені в результаті конференції:

- публічне прийняття соціальної моделі інвалідності як політичної основи для реалізації плану дій щодо проблем охорони правопорядку й потреб людей з обмеженими можливостями;

- ужиття заходів щодо сприйняття проблем, пов'язаних з інвалідністю, як рівних і не менш важливих за інші;

- офіцери та менеджери середньої ланки мають проходити спеціальне навчання, щоб ефективно взаємодіяти із цією категорією осіб (спільноту);

- виконувати роль посередників від імені осіб з обмеженими можливостями та різними органами, які беруть участь у кримінальному судочинстві.

Заслугує на увагу рекомендація щодо залучення як тренерів для поліцейських безпосередньо осіб з обмеженими можливостями. Таке навчання має ґрунтуватися на консультаціях з людьми з обмеженими можливостями. Потрібно знати різні стратегії для різних рівнів контакту (корпоративний, районний, стратегічний). Таке навчання має відповідати потребам самих поліцейських.

Вартий вивчення й досвід поліції Лондона (Metropolitan Police) щодо розробки п'ятирічної Стратегії щодо впровадження принципу «інклюзії та різноманітності» (Inclusion and Diversity Strategy 2017–2021). Крім інших груп населення, у цьому документі мова йде й про осіб з обмеженими можливостями. Зокрема, у документі заплановано «працювати над

тим, щоб змінити нашу політику так, що ми будемо проводити співбесіди з усіма кандидатами з обмеженими можливостями, які відповідають критеріям працевлаштування» [8].

Схожа Стратегічна програма впроваджена й поліцією Західного Йоркшира (Diversity, Equality & Inclusion Strategy) [9]. Стратегія визнає, що рівність, різноманітність і права людини є невід'ємною частиною щоденної роботи та обов'язком кожної людини, яка має будь-який стосунок до поліції Західного Йоркшира. Поліція визнає себе роботодавцем осіб з обмеженими можливостями (2 рівня) відповідно до Програми Департаменту праці та пенсійного забезпечення [10].

Польща також демонструє прогрес у сфері утвердження й захисту прав осіб з обмеженими можливостями та відвела поліції в цьому свою роль. За ініціативою Міністра сім'ї, праці та соціальної політики 22 травня 2020 року Радою Міністрів Республіки Польща затверджено план перспективного розвитку в напрямі сприяння реалізації прав і свобод особами з інвалідністю – «Стратегія для людей з обмеженими можливостями на 2020–2030» («Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2020–2030») [11]. Крім інших аспектів, ураховано й завдання правоохоронних органів, поліції. Так, у розділі «Тренінг для поліцейських і працівників міліції у сфері контактів з інвалідами, а також співробітників прикордонної служби та служби міської варти» планується проведення навчальних заходів, які складаються з розробки місцевої програми професійного розвитку, що передувє виявленню потреб в окремих організаційних підрозділах міліції. Це планується реалізувати у співпраці з місцевими відділеннями Державного фонду реабілітації осіб з обмеженими можливостями та неурядовими організаціями із захисту прав цієї категорії осіб на певній території. Освітні проекти будуть передусім спрямовані на поліцейських і працівників поліції, які контактують з людьми з обмеженими можливостями, наприклад, чергові служби, патрульну та інтервенційну службу, районну службу та служби дорожнього руху. Освітні заходи, що заплановано провести в рамках місцевого професійного розвитку, також охоплять редакторів поліцейських веб-сайтів щодо правильності розміщення інформації на веб-сайтах поліції, відповідно до визначених вимог. Важливо при цьому виховувати в редакторів позитивні звички та навички щодо оприлюднення інформації на веб-сайтах у доступній для людей з обмеженими можливостями формі.

Згідно із цією стратегією, у 2025 та 2030 роках у рамках підвищення компетентності персоналу державних установ у сфері обслуговування людей з обмеженими можливостями заплановано проведення навчання 13 тис. осіб з числа працівників державних установ, які охоплюються навчальними курсами з обслуговування людей з обмеженими можливостями, включаючи працівників поліції (крім пожежників, інших правоохоронців, охорони тощо).

Австралійська Співдружність також досить серйозно підходить до питання створення інклюзивного суспільства. Варто зауважити, що в цьому процесі не останню роль відведено саме поліції, правоохоронному органу держави. Так, поліція Південної Австралії ухвалила План забезпечення доступу та інклюзії для працівників поліції Південної Австралії на 2017–2020 роки [12]. Причому, виходячи зі змісту документа, можна стверджувати, що цей документ не перший такого роду та створений з урахуванням досягнень попереднього Плану.

Отже, у цій державі робота щодо включення осіб з обмеженими можливостями має певну історію та її досвід можна вважати позитивним. Зазначений вище документ розроблений за консультативною участю членів співтовариств й організації осіб з обмеженими можливостями. Крім того, цей план спирається на загальнодержавне законодавство – Закон про дискримінацію за ознакою інвалідності 1992 року та Закон про рівні можливості 1984 року (показово, що ці нормативні акти ухвалені задовго до прийняття у 2006 році Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

З погляду дослідження викликає цікавість саме розуміння дискримінації за ознакою інвалідності. Так, у Плані зазначено, що дискримінація за однакою інвалідністю відбувається, якщо до осіб з обмеженими можливостями виявляється менш справедливе ставлення порівняно з іншими [12]. Також уважається, що дискримінуватися можуть і родичі, друзі, опікуни/піклувальники, колеги особи з обмеженими можливостями саме через їх зв'язок із такою людиною. На наш погляд, це надзвичайно важливо, бо, дійсно, дискримінація (стигмація, сегрегація) може зачіпати й оточення особи з обмеженими можливостями, і це ще більше поглиблює її негативні наслідки для суспільства.

Згідно з Планом, Південна Австралія встановлює орієнтири для поліцейської діяльності й визначає як ключову стратегію доступність поліції Південної Австралії (SAPOL), її інноваційність та ефективність використання ресурсів, а також оперативність надання послуг першої лінії незалежно від обставин. Дотримання цієї стратегії сприяє розвитку справи SAPOL через ядро програм Служби громадської безпеки, злочинності й кримінального правосуддя, а також безпеки дорожнього руху з фокусом на прийнятті особистої відповідальності за професіоналізм і лідерство; діяти добросовісно, чесно, справедливо та неупереджено для забезпечення підзвітності перед суспільством; співробітництво й залучення для ефективного спілкування; розуміння та задоволення потреб суспільства; підтримка, збереження та вселення довіри спільноти.

На відміну від звичних «декларативних планів», у цьому документі містяться заходи щодо реалізації завдань і пунктів Плану. Загалом структуру цього документа можна назвати трирівневою: загальна мета (наприклад, «люди з обмеженими можливостями підтримуються в досягненні максимально можливого рівня здоров'я протягом усього життя») – результат для поліції (співробітники SAPOL з обмеженими можливостями мають доступ до програм і ресурсів у сфері охорони здоров'я, безпеки та соціального забезпечення, які сприяють їхньому здоров'ю та благополуччю) – алгоритм конкретних дій у цьому напрямі з боку SAPOL (вивчити наявні програми та ресурси у сфері охорони здоров'я, безпеки й соціального забезпечення для доступу до них працівників з обмеженими можливостями; тощо). Теза «Інклюзивні та доступні общини. Особи з обмеженими можливостями живуть у доступних і добре спроектованих населених пунктах з можливістю повного включення в соціальне, економічне, спортивне та культурне життя». Далі визначено конкретні заходи для втілення цього положення в життя: співробітники SAPOL краще інформуються про осіб з обмеженими можливостями та більш чуйно реагують. Це досягається, у свою чергу, шляхом проведення оновленого онлайн-навчання з питань інвалідності для всіх працівників; проведення нових очних тренінгів (програм) для всіх співробітників з підвищення рівня обізнаності щодо

інвалідності; постійно вдосконалювати програми навчання щодо підвищення рівня обізнаності в цьому питанні [12].

Поліція Західної Австралії також ухвалила перспективний документ на 2018–2022 роки – План доступу та інтеграції осіб з обмеженими можливостями Західної Австралії на 2018–2022 роки (Western Australia Police Force. Disability Access and Inclusion Plan 2018–2022) [13]. Політика поліції цього регіону передбачає надання професійних, доступних і відповідних послуг усім мешканцям Західної Австралії, включаючи й осіб з обмеженими можливостями, їхні родини та осіб, які здійснюють догляд. Агенція прагне постійно вдосконалюватися, а DAIP на 2018–2022 роки забезпечує основу для виявлення та реалізації змін, що допоможуть досягнути цілі Плану. Очікуваний результат виконання Плану міститься в семи результатах:

1) особи з обмеженими можливостями мають ті ж можливості доступу до будь-яких послуг і заходів, які організуються поліцією регіону, як й інші люди;

2) мають ті ж можливості доступу до будівель та інших об'єктів поліції регіону, що й інші;

3) можуть отримувати інформацію від поліції Західної Австралії в тому форматі, який дасть їм змогу отримати доступ до неї так же легко, як і для інших осіб;

4) отримують такий же рівень і якість послуг від співробітників поліції Західної Австралії, що й інші особи;

5) мають такі ж можливості подавати скарги до поліції Західної Австралії, що й інші;

6) мають ті ж можливості брати участь у будь-яких громадських консультаціях, які проводяться поліцією Західної Австралії, що й інші;

7) мають ті ж можливості отримання та збереження роботи в поліції регіону, що й інші.

Висновки. Отже, досліджено міжнародні договори (Конвенція про права осіб з інвалідністю) і документи, що регламентують діяльність правоохоронних органів інших держав, дають підстави стверджувати, що поліція як державний (муніципальний) правоохоронний орган відіграє дуже важливу роль у формуванні інклюзивного середовища для всіх категорій населення. Крім того, для отримання необхідних знань і навичок працівниками поліції необхідно проводити навчання. Як демонструє досвід таких держав, як Польща, Велика Британія, Австралійська Співдружність, саме отримання спеціальних знань і навичок поліцейськими позитивно впливає на якість їхньої взаємодії з особами з обмеженими можливостями, при чому різних нозологій. Для поліції України, а особливо для особового складу підрозділів, які здійснюють превентивну діяльність (патрульна поліція, дільничні офіцери поліції), було б доцільно проводити навчання в рамках початкової підготовки, підвищення кваліфікації, службової підготовки для надання необхідної інформації, набуття відповідних навичок для ефективної колаборації з особами з обмеженими можливостями, урахування їхніх особливостей.

Саме через отримання фахових знань і навичок працівниками правоохоронних органів буде створюватися реальне уявлення щодо осіб з обмеженими можливостями різних підкатегорій, незважаючи на наявні в сучасному українському суспільстві стереотипи й упередження. Крім того, залучення до навчального процесу безпосередньо представників цієї категорії сприятиме, на наш погляд, формуванню поваги та розуміння різноманіття людської спільноти й цінності кожної особи, її прав і свобод.

Література:

1. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.
2. Наилучшая практика построения партнерства между полицией и обществом. Составлено Старшим полицейским советником при Генеральном секретаре ОБСЕ. Гаага, 2006. С. 19–20. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/8/c/32548.pdf>.
3. Європейський кодекс поліцейської етики : рекомендація, прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 19 вересня 2001 року на 765-му засіданні заступників міністрів. URL: <http://www.cm.coe.int/ta/rec/2001/2001r10.htm>.
4. Donna Marie McNamara. Building a collaborative approach to policing in an age of disability human rights law. P. 2. URL: https://www.researchgate.net/publication/341265140_Building_a_Collaborative_Approach_to_Policing_in_an_Age_of_Disability_Human_Rights_Law.
5. Diversity & Inclusion. Ministry of Defence Police. URL: <http://www.mod.police.uk/recruitment/diversity-equality.html>.
6. Lancashire Police one of the most inclusive employers in UK. Inclusive Companies, 3rd December 2019. URL: <https://www.inclusivecompanies.co.uk/lancashire-police-one-of-the-most-inclusive-employers-in-uk/>.
7. Disabled people and the police – a new relationship (Greater London Action on Disability report). URL: [https://democraticservices.hounslow.gov.uk/\(S\(okikb345hj0x4vzpvupsly45\)\)/mgConvert2PDF.aspx?ID=13073](https://democraticservices.hounslow.gov.uk/(S(okikb345hj0x4vzpvupsly45))/mgConvert2PDF.aspx?ID=13073).
8. Inclusion and Diversity Strategy 2017-2021. Metropolitan Police. URL: <file:///C:/Users/%D0%9D%D0%90%D0%A2%D0%90%D0%9B%D0%98/Downloads/inclusion-strategy-2017-2021.pdf>.
9. Diversity, Equality & Inclusion Strategy West Yorkshire Police. Governance Arrangements and Response to: The NPCC Diversity, Equality & Inclusion Strategy (2018–2025), may 2019. URL: https://www.westyorkshire.police.uk/sites/default/files/2019-06/diversity_equality_and_inclusion_strategy_200519_final.pdf.
10. Level 2: Disability Confident Employer. Gov.UK. Department for Work and Pensions. Updated 28 November 2019. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/disability-confident-guidance-for-levels-1-2-and-3/level-2-disability-confident-employer>.
11. Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2020-2030. C. 153. URL: <https://www.kson.pl/component/attachments/download/883>.
12. South Australia Police Disability Access and Inclusion Plan. URL: <file:///C:/Users/%D0%9D%D0%90%D0%A2%D0%90%D0%9B%D0%98/Downloads/SAPOL-Disability-Access-and-Inclusion-Plan-2017-2020.pdf>.
13. Western Australia Police Force Disability Access and Inclusion Plan 2018-2022. URL: <https://www.police.wa.gov.au/About-Us/News/Disability-Access-and-Inclusion-Plan-2018-2022>.

Filipska N. Role of law enforcement agencies in developing inclusive society: international experience

Summary. The author of this article raises the issue of law enforcement agencies participation in creating an inclusive society as a society of equal rights of all its members,

regardless of any features and differences. In this context, there is a question of readiness and sufficient qualification of Ukrainian law enforcement officers, in particular, police officers, not only to respect the rights and freedoms of persons with disabilities, but also effectively interact with them. According to international standards (UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities), one of the purposes of the state should be to educate the category of persons related to justice, including the police officers. Besides, the document also calls on Member States to carry out educational work, to promote awareness-raising programs for people with disabilities and their inherent rights. To understand the possibilities and ways of carrying out the necessary measures, it is necessary to refer to the experience of those countries that have positive results in this area. To this end, the author has studied the activities of the police of Great Britain, the Commonwealth of Australia, and Poland. Police officers, as representatives of the state and the community (in some countries), play an important role both in protecting the rights and freedoms and in promoting changes of public opinion and, as a result, creating a suitable environment for the formation of an inclusive society. An effective way to change the society's attitude towards people with disabilities, to eliminate stereotypes and prejudices that are the causes of their discrimination, is police training. For example, long-term plans for police tasks in ensuring inclusion are created and implemented in these countries; constant trainings, conferences with the involvement of both people with disabilities and representatives of public organizations are conducted.

Just by acquiring special knowledge and skills, law enforcement officers, in particular, police officers are able both to identify a person with a disability and to determine the optimal and effective way to interact with such a person based on such knowledge. It is quite relevant for Ukraine due to the lack of attention to persons with disabilities by law enforcement agencies and a clearly defined algorithm of actions while interacting with such persons, especially when opportunities related to the psycho-intellectual sphere are limited. It has been concluded that it would be appropriate for the personnel of units involved in preventive activities (patrol police, district police officers, etc.) to train them in the framework of initial training, advanced training, in-service training in order to provide necessary information on collaboration with people with disabilities taking into account their specific features.

Key words: Convention on the Rights of Persons with Disabilities, persons with disabilities, law enforcement agencies, police, inclusion, equal rights, professional knowledge and skills of police officers.